

OB STRNITVI JAVNE RAZPRAVE O OSNUTKU AMANDMAJEV K USTAVI SFRJ

Smo ZA, a ne za vsako ceno

nadaljevanje s 1. str.

Prva ugotovitev, ki bi jo izpostavila je, da ti sestanki niso bili množični. Lahko govorimo le o nekaj % oz. ponekod celo o promilih krajanov, ki so bili prisotni iz posameznih krajevne skupnosti. Seveda sem se vprašala, kjer so razlogi za tako udeležbo. Morda tudi slabe izkušnje iz nedavne preteklosti, ko je bil glas državljan le evidentiran ne pa oz. ne dovolj upoštevan. Čas pa je dragocen in ga ljudje nečejo več zapravljati za brezplodno sestankovanje. Hočejo rezultate, takšne ali drugačne. Slaba udeležba na teh razpravah pa še ne pomeni, da občani oz. delovni ljudje niso zainteresirani za ustavne spremembe. Iz razprave prisotnih lahko zaključim prav nasprotno. Še kako so ljudje občutljivi za usodo našega temeljnega pravnega dokumenta. Brez dlake na jeziku so povedali tisto, kar mislijo in slutijo o posameznih rešitvah in kako doživljajo sedanjo stvarnost. Mnenja so se kresala in tudi razlikovala, vendar ne o ciljih, ki jih želimo doseči s temi spremembami, temveč o tem, po kakšni poti in na kakšen način oz. s kakšnimi sredstvi, pravnimi in ekonomskimi.

Mnogi so se spraševali ali bodo ustavne spremembe prispevale k učinkovitejšemu izhodu iz ekonomske in družbene krize. Samo po sebi prav gotovo ne, so poudarjali. Kajti po njihovem mnenju veljavna ustava ni slaba, le ne spoštujemo je. Opozorili so, kolikokrat že, na naš že »udomačen« problem kršitve ustavnosti in zakonitosti ter ga podkrepili s konkretnimi primeri iz bogate življenjske zakladnice svojega delovnega in bivalnega okolja. Moramo torej spremeniti tudi našo samoupravno zavest in naše ravnanje.

V naši občini sta SZDL in sindikat organizirala tudi nekaj tematskih razprav. Zazrta sta se zlasti na področje družbeno-ekonomskih odnosov, političnega sistema in v 15., 16., ter 18. amandmaj, ki zajedajo v kmetijstvo. Glede na tematiko in njeno problematiko se je odzvalo zelo malo ljudi, a kljub temu so bile razprave bogate in tvorne. Prosila bi vas za nekaj poudarkov iz njih?

Večina je menila, da so potrebne radikalne spremembe, predvsem na ekonomskem področju. Le-te naj zagotovijo večjo samostojnost in svobodo gospodarskih subjektov in na široko, ne pa po kapljicah, odpro vrata tržnim oz. ekonomskim zakonitostim. Preprečijo naj nenehno in neodgovorno vmešavanje države in vseh vrst birokracij v vitalne odločitve združenega dela. Zato s predlaganimi rešitvami v celoti niso bili zadovoljni, ker so ostale le na pol poti in izpeljavi teh načel, oz. niso dosledne v njihovi konkretizaciji. Ustava bi morala dati večji impulz ustvarjalnemu delu in znanju. Ne bi se smeli bati bogatenja na temelju

produktivnega dela in znanja, pač pa siromaštva na temelju slabega dela ter prelivanja dohodka ob izigravanju načel vzajemnosti in solidarnosti. Zato so mnogi pozdravili rešitev o demonopoliziranju delovnega razmerja in zaostritvi odgovornosti za gospodarno uporabo proizvodnih sredstev. Skratka zavzeli so se za tržno vrednotenje vseh produkcijskih faktorjev. Zato tudi trg delovne sile naj ne bi bil več tabu tema. Kritično so ocenjevali tudi rešitve o vlaganju sredstev tujih oseb. Načeloma so jih odprli, ob tem pa se nekateri vprašali ali je prav, da tuje državljane postavljamo v ugodnejši položaj od lastnih pri investiranju kapitala in opravljanju gospodarskih dejavnosti. Mnogo besed, tudi ogorčenih, je bilo izrečenih na urede državnih intervencij v gospodarstvu. Terjali so jasnejšo ureditev, predvsem pa večjo in dosledno odgovornost države in nosilcev ekonomske politike za učinke intervencij, upoštevajoč prakso in izkušnje prav iz najnovejšega obdobja.

In na kaj so bili kmetje najbolj pozorni?

Še zlasti so kritično ocenili rešitve o družbeni lastnini, mobilnosti družbenega kapitala, izjemnem oz. monopolnem dohodku in zemljiškem maksimumu. Menili so, da je treba družbeno lastnino vsebinsko jasneje opredeliti, ob njej pa spodbuditi razvoj tudi drugih oblik lastnine, združne, osebne. Še vse preveč je zavor, da bi osebno delo resnično zaživelo na vseh področjih družbenega dela.

Tudi do gozdov se je treba opredeliti saj je to bil včasih največji vir dohodka, danes pa imamo prekupevalce, lesarje, ki dobro živijo na račun kmeta. Pri zemljiškem maksimumu pa je prevladovalo spoznanje, da to ni glavni problem kmetijstva (le tega je treba iz ustave črtati), temveč predvsem neustrezna cenovna razmerja oz., da je delo kmeta podcenjeno. Torej problem so družbeno-ekonomski odnosi v kmetijstvu nasploh.

Izjemna pozornost je bila posvečena tistim amandmajem, ki zadevajo odnose v federaciji oz. posegajo v ustavni položaj republik in pokrajin. Odločno so bile zavrnjene tiste rešitve, ki pomenijo poseg v temeljna ustavna načela ter slabijo vlogo in odgovornost republik za njen lastni gospodarski, kulturni in vsestranski družbeni razvoj in s tem tudi za razvoj jugoslovanske federacije.

Res je, zato po mnenju večine razpravljalcev niso sprejemljive tiste rešitve, ki krepijo pristojnosti zveznih organov na račun avtonomnosti republik oz. naroda. To še zlasti velja za rešitve, ki zadevajo področje izobraževanja, pravosodja, davčnega sistema, izvrševanja zveznih zakonov, soglasje republik in pokrajin pri odločanju v zvezni skupščini. Ko je tekla beseda o teh rešitvah, so mnogi svoj glas zelo povzdignili, verjetno v želji, da bi daleč odmeval.

Samo odmeval?

Vsekakor ne! Zato, da bi bil upoštevan. Toda ob tem ne kaže zamolčati tistega glasu, čeprav bolj šibkega, ki se je zavzemal za »trdo« roko, za moč federaciji, ki naj še vendar naredi red in zagotovi disciplino v interesu jugoslovanskega delavskega rezedra. Modra je bila beseda tistih, ki so svarili pred vsakim etatizmom, ne glede na njegove meje. Po mnenju le-teh se je treba boriti za take rešitve, ki bodo krepile položaj delavca v združenem delu oz. občana, da bo resnično odločujoč dejavnik v procesu samoupravnega odločanja, da odloča o pogojih in rezultatih svojega dela, da ne bo ostalo le na papirju. Sprejemljivi so zato le taki amandmaji, ko bodo na tem področju zagotavljali kvaliteten premik.

Pa smo pri odločanju. Tudi to je bila »vroča« tema?

Pri ocenjevanju primernosti rešitev s področja političnega sistema so bile v središču pozornosti predvsem tisti, ki se nanašajo na delovanje delegatskega in skupščinskega sistema.

Tudi o njih mnenja niso bila povsem enotna, kar je razumljivo, saj so mnogi izhajali iz svojih bogatih izkušenj, dobrih in tudi slabih. Lahko pa rečem, da so podprli soglasno tiste amandmaje, ki naj prispevajo k večji učinkovitosti in racionalnosti tega sistema ter večji demokratizaciji v našem življenju nasploh. Tako so se navdušili nad neposrednimi volitvami, večjo svobodo samoupravnih subjektov pri oblikovanju in uresničevanju funkcije delegacije, večjem vplivom delavcev in občanov v kandidacijskih postopkih itd. Nekateri so bili radikalnejši in so menili, da je storjen le polovičen, ne pa cel korak. Zavzeli so se za neposredne volitve na vseh ravneh oblikovanja skupščinskega sistema, češ, da bi tako prispevali k večji odgovornosti delegatov in s tem h kvalitetnejšemu delu skupščin. Prav tako so terjali dosledno spoštovanje principa, da je za vsako funkcijo treba določiti več kandidatov, sicer bi pravilo, to pa potrjujejo tudi izkušnje ob letošnjih »malih« volitvah, postalo izjem.

Pozornosti so vredna tudi dobronamerna opozorila, ali nismo morda zašli v drugo skrajnost v težnji, da bi odpravili dosedanje slabosti in pomanjkljivosti v delovanju delegatskega in skupščinskega sistema. Dosej so bili v procese samoupravnega odločanja vključeni mnogi delavci in občani. Ali predlagane rešitve ne vodijo v zoženje te fronte. Ali ne nalagamo delavskim svetom, ki že sicer prevzemajo pomembne, nove dolžnosti, prevelikega bremena s tem, ko bi lahko opravljali še dolžnosti delegacije za SIS in celo za delegiranje delegatov v skupščine DPS. Podprli so tiste rešitve, ki krepijo vlogo delavskih svetov v združenem delu in pomenijo tudi racionalizacijo odločanja delavcev z osebnim izjavljanjem, kar še zlasti velja glede referendumskega odločanja. Zato kaže prisluhniti zahtevi, da se še enkrat skrbno prouči in ocenijo predlagane rešitve, da se ne bi že v bližnji prihodnosti soočili z novimi, morda še večjimi problemi v funkcioniranju delegatskega sistema. Še bolj kot opozorilo se mi zdi pomembno tisto, ki kaže na vzroke teh težav, ne pa le na posledice. Po mnenju večine, so težave le posledica tega, ker delegati nimajo odločilnega vpliva na ključne odločitve. Vsebinska odločanja je torej tista bolezen delegatskega – skupščinskega sistema, ki jo je treba pričeti, in to radikalno, zdraviti. Če ne mislimo

narediti carskega reza, se po mnenju nekaterih lahko poslovimo od delegatskega sistema, kajti delegati so se že utrudili od pogostega dvigovanja rok za formalne odločitve in odločitve sprejete po hitrih postopkih. Torej diagnoza je znana, potrebno nam je le še pravo in učinkovito zdravilo, da ne bo prepozno.

Kaj pa zbor združenega dela v zvezni skupščini. Ali ste se ogreli za tako idejo?

Žal vas moram razočarati, kajti odgovor je bil odločno NE. Povedala sem že, kje ljudje pričakujejo in terjajo spremembe, ne da bi delali razlike med delavci v materialni proizvodnji in delavci na drugih področjih družbenega udejstvovanja. »Zlobneži« so se vprašali ali živimo na pragu 21. stoletja, ali pa smo z eno nogo še močno zakorinjeni v 19. stoletju, ali celo kako stoletje nazaj.

Razprava tudi ni obšla družbeno-politični zbor?

Po mnenju mnogih ni ključni problem, ki naj ga ustava reši v načinu njegove izvolitve, temveč v njegovi vlogi oz. vsebini dela. Nekateri so se zavzeli celo za njihovo postopno odpravo, v prvi fazi na ravni občin. Njihovo vlogo bi lahko nadomestili z učinkovitejšim delovanjem subjektivnih sil, predvsem v temeljnih delegatskih okoljih oz. v celotnem delegatskem sistemu, tudi z drugačnimi metodami in vsebino delovanja.

Ob koncu pogovora pa vendarle ne gre prezreti dejstva, da smo občani, delavci ponudili težko razumljivo gradivo in da večjega odziva, na tako pomemben dokument naše prihodnosti, tudi zato ni bilo?

Res je, to je bila splošna ugotovitev oziroma ocena, ki jo bo vsekakor treba upoštevati pri nadaljnjem delu. Namreč tudi tisti, ki so razpolagali s celotnim besedilom ustavnih amandmajev niso imeli lahke naloge ob njegovem proučevanju oz. prebiranju. Tekst je namreč težko razumljiv celo pravnikom, kaj šele »neizobraženim« državljanom. Ljudje so zahtevali drugačno besedilo ustave, krajše, jasnejše, skratka sodobno ustavo, a se hkrati zavedali, da bo to moč uresničiti šele v naslednji fazi dograjevanja ustavnega sistema.

Uredništvo

ŠIBKE TOČKE

Krizne razmere zahtevajo še večjo treznost

Situacija je zares težka in, nima smisla o tem prepričevati. Kriza nas vse skupaj izčrpa in nezadovoljstvo se veča. Predvsem na gospodarski fronti se ničesar takega ne dogaja, kar bi v vsej Jugoslaviji lahko dajalo slutiti premike na bolje. Zato je tudi politično razpoloženje oziroma nerazpoloženje povezano prav s temi razmerami, kar povzroča napetost na mnogih področjih našega življenja in dela. Karakteristika tega časa je seveda tudi ustavna razprava. Ne samo različni pogledi, pristopi, razlage in tako dalje, tu so očitne tudi kontraverze, tako v Sloveniji kot Jugoslaviji. Smole se zagovarja na zvezni konferenci SZDL, nekateri iz pisateljskega društva Slovenije pripravljajo tekste za slovensko ustavo. Na drugem koncu pa je Dobrica Ćosić predstavil predloge za »odločne spremembe Ustave SFRJ in ustave republike Srbije in pokrajin«.

Istočasno se pogajamo z MMF glede odložitve nekaterih naših obveznosti do tujine. Pri tem je očitno, da ne gre več samo za prijateljsko svetovanje, kaj naj delamo, da bomo to pomoč dobili, temveč se postavljajo ostri pogoji. In prav je tako, saj smo do sedaj takoiimenovani koncept programirane inflacije vedno razumeli kot koncept želje ali potrebne inflacije. Zda pa se bo morala vsa ekonomska politika tako prilagoditi, da se dogovorjena zgornja meja inflacije ne preseže. Posledice so jasne.

Pred nami so tudi republiške in zvezna partijska konferenca, kjer naj bi dokončno razčistili idejno dilemo, kakšen koncept socialističnega razvoja oziroma vizijo socializma si želimo v prihodnosti. Glede na sedanje stanje, izredno zahtevna in težka naloga.

In v tak čas in v to situacijo je padlo tudi nesprijemljivo in žaljivo pisanje Mladine o JLA. Reagirana so bila huda, upravičena, nekatera pa obremenjena s težkimi kvalifikacijami in oznakami za razmere v Sloveniji.

Vendar je treba v zvezi s to problematiko reči nekaj več, saj je ni mogoče obravnavati izven okvira prej opisane situacije. Namreč, po karakterju svoje družbene biti mora prav mlada generacija bolj izostreno doživljati to svojo vizijo prihodnosti. Odtod tudi njeno večje sumničenje v ideološke sisteme, ki so dajali pečat globalnemu družbenemu razvoju od tistih generacij, ki so imele priložnost sodelovati v procesu družbenega napredka. Razmejitve kritičnosti mladih od tistega, kar se lahko okvalificira kot idejnopolična konfrontacija z družbo, pa je temeljni pogoj za razpravo o stanju idejne zavesti mlade generacije. Verjetno opozicijsko delovanje (kot mislijo in trdijo nekateri) ni dominantna črta idejne zavesti mladih. Prej lahko trdimo, da je večinoma prisotna iskrena kritičnost, ki je tudi takrat, ko nima odgovorov na aktualna družbena vprašanja, največkrat prežeta z odnosi humanizma in napredka. Seveda pa se vedno del mladih (in teh je res malo) ujame v zanko enostranskega in v biti neupravičenega prepričanja, da se nek boljši svet lahko gradi samo, če se obstoječi razruši. Del je tudi takšnih, ki ob izobilju časa, ob dobri materialni podpori v času študija in po njem, koketira s stališči in pogledi, katerih inspiracije so zelo različne, kar vse skupaj predstavlja socialno psihološko osnovo simpatiziranja z različnimi idejami. Zato tudi njihova razmišljanja in pogledi največkrat nimajo nič skupnega s krepitvijo dostojanstva in družbene učinkovitosti kritične javne besede, za katero se tako vneto zavzemamo. Pri iskanju svojih izhodov ne priznavajo pravice do zmote drugih, sami pa se radi poslužujejo polresnic, podtikanja in politikantskega javnega dialoga.

Toda vse to in še morda kaj več ne more biti podlaga za kratenje pravice mladim, da aktivno sodelujejo pri graditvi socializma po svoji meri. V nasprotnem ne morejo nositi odgovornosti za takšen ali drugačen jutri.

NAŠA ANKETA: sprašujete – odgovorjamo

»Kdo nam bo pomagal, da bomo nekoč stanovali v takem objektu in takih stanovanjih, kjer nam ne bo treba stalno popravljati gradbeniške in inštalaterske napake.« so nas vprašali stanovalci iz novega bloka pod Svetjem v Medvodah. Tudi to so vprašali, ali pri nas ni nikogar, ki bi zastopal njihove interese do izvajalcev del v novem bloku.

Odgovor:

Podpisani sem sodeloval ob vaši vsetitvi oziroma prevzemu skupnih prostorov in naprav, zato argumentirano lahko trdim, da ste resnično v zagati. Čeprav sem skušal preveriti, kdo naj bi zastopal vaše interese v primerih, ko gre za odpravljanje napak, vam ne morem povedati prav ničesar novega. Žal je za sedaj tako, da boste še največ storili sami. Po poti, ki ste jo že ubrali. Ostalim bralcem, ki tega problema stanovanjskega bloka pod Svetjem ne poznajo, pa sem dolžan dati nekaj več pojasnila.

Dograditev bloka pod Svetjem je bila planirana v mesecu januarju. Gradnja se je zavlekla za dober mesec, kar je glede na drugo tovrstno gradnjo zelo majhna zamuda. Nosilec dela Giposs Inženiring Ljubljana in ostali izvajalci nalog, so po dograditvi pridobili v relativno kratkem času uporabno dovoljenje za ta objekt, kar je bila osnova za vsetitev v stanovanja. Uporabno dovoljenje pa so dobili na dokaj čuden način. Okolica tega

Pod lepo zunanostjo bloka na Svetju v Medvodah se skrivajo številne napake

bloka namreč še danes ni urejena, kakor tudi niso odpravljene nekatere napake pri gradnji, ki bistveno vplivajo na funkcionalnost in uporabnost objekta. Glede ureditve okolice je izvajalec dela dal izjavo, da jo bo uredil takoj, ko bodo to dopuščale vremenske okoliščine. Brez posebnega cinizma lahko vprašamo izvajalca del, občinski upravni organ, ki je izdal uporabno dovoljenje in navsezadnje nadzorni organ iz ZIL, kdaj bodo letos vremenski pogoji taki, da bodo lahko uredili okolico. Vreme je bilo namreč že doslej takšno, da bi lahko opravili vsaj zemeljska dela. Tudi če bi zanemarili to vprašanje, pa ostaja odprto kdaj bodo odpravili številne napake v objektu. Tako se denimo majo stopniščne plošče, ograje na stopniščih so slabo pritrjene, stikala za prižiganje luči na stopnišču so pritrjene nefunkcionalno, ni vgrajena naprava za odpiranje vhodnih vrat... Tudi notranjost stanovanj je žalostna: zaradi zamakanja med gradnjo so umazani zidovi, ometi so marsikje krivi, okenska ohišja so nameščena slabo in postrani, marsikje se ne zapirajo balkonska vrata in še marsikaj bi lahko našteali.

Začasni hišni svet je oblikovan le iz doslej znanih stanovalcev, saj v številnih primerih investitorji (tovarne, ki so kupile stanovanja), še niso vedeli, kdo se bo vselil v nova stanovanja. Zaradi tega je hišni svet v zadregi, ko mora zastopati interese vseh investitorjev oziroma bodočih stanovalcev. Samoupravna stanovanjska skupnost je sicer sodelovala v postopkih za pridobivanje dokumentacije za gradnjo na Svetju, kjer se je spopadala s številnimi problemi. Med drugim je tekel celo ustavni spor za pridobitev zemljišča pod Svetjem. Kasneje, ko pa bi bilo treba zastopati interese bodočih stanovalcev, se Stanovanjska skupnost ni posebej vključevala. To je sicer vsaj delno razumljivo, saj le-ta nima strokovnih služb, ki bi se lahko vključevale v ocenjevanje funkcionalnosti objektov. To je kvečjemu sposobno stanovanjsko podjetje, ki ima ustrezne strokovne službe, vendar skladno z veljavno zakonodajo tega ne opravlja.

Skratka, odnos stanovalcev mora biti še naprej usmerjen do nosilca izvajanja del Giposs Inženiring (ter do ostalih podjetij, ki so sodelovali pri tej gradnji: Gradbinec Kranj, Instalacija Ljubljana, Gradbeni inštitut Maribor...). Le-ti morajo odpraviti vse napake v zgradbenem delu. Odgovornost do dokončanja okolice in do ureditve notranjosti objekta pa ima tudi občinski upravni organ, ki je izdal uporabno dovoljenje na osnovi potrdila, da bo okolica urejena do 30. aprila (kmalu po koncu aprila, pa z delom še niso začeli), kakor tudi nadzorni organ, ki je splošno kontroliral kakovost in način gradnje. Prepričani pa smo, da bomo o problemu le in drugih gradnjah v Tribuni še pisali.

Odgovor: Igor Golobčič, Franc Praznik

IŠČEMO LJUDI ZA POMOČ STAREJŠIM OBČANOM NA DOMOVH

Glede na vse manjša razpoložljiva družbena denarna sredstva za organizirano pomoč starejšim občanom na njihovih domovih iščemo ljudi, ki so pripravljeni pomagati starejšim ljudem pri hišnih in gospodinskih opravilih. Zaposlitev je honorarna. Oglasite se pri koordinatorju pomoči starejšim občanom v pisarni Krajevne skupnosti Komandanta Staneta III, Ob žici 1 od 7.30 do 9. ure zjutraj (tel: 571-564) ali na Centru za socialno delo občine Šiška, Celovška 195 (tel: 553-089).

DOM STAREJŠIH OBČANOV »MARIJA DRAKSLER-MARJANA« LJUBLJANA ŠIŠKA V OKVIRU SVOJE ZUNANJE DEJAVNOSTI PRI REJA SPOMLADANSKI CIKLUS PREDAVANJ:

– 5. maja ob 15. uri: NESPEČNOST PRI STAREJŠIH Predava dipl. farmacevtka mag. Milka Pečar

– 2. junija ob 15. uri: PSIHOTRIČNI PROBLEMI PRI STAREJŠIH

Predava dr. Igor Golobčič. Lepo vabljeni!